

Afetlerle Yaşamayı Öğrenmek

Editör: İskender DÖLEK

2. Baskı

Editör: Dr. İskender DÖLEK

AFETLERLE YAŞAMAYI ÖĞRENMEK

ISBN 978-625-8044-93-5

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2023, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Temmuz 2022, Ankara

2. Baskı: Haziran 2023, Ankara

Yayın-Proje: Ferdi Akkaya

Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.

İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Tel: (0312) 341 36 67

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Afetler çok boyutlu yapıları gereği, farklı bilimsel alanların ilgi alanına girer. Bu durum yaklaşım açısından bir çeşitlilik sunsa da, afetlerin çok boyutlu yapısının anlaşılması için yeterli değildir. Çünkü; bu çalışmalar bilim insanlarının sahip olduğu bakış açısını ve mensup olduğu bilim alanının felsefesini yansıtmakta ve kendi önceliklerini içermektedir.

Afetler gibi geniş bir perspektiften bakılması gereken bir alan tek bir bilim alanının penceresinden değerlendirildiğinde afetlerin sonuçlarının tam olarak kavratılmadığı “afet miyopluğu” olarak ifade edilen durumların yaşanmasına neden olur. Olayı bütün boyutlarıyla anlamak ve bütün sonuçlarıyla değerlendirmek zorlaşmaktadır. Afetlerin birçok bilimsel alanın verilerinden yararlanarak özgün bir şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir. Ancak bu; bugünkü mevcut bakış açısıyla pek mümkün görünmemektedir. Afetler, *felsefesi, etik değerleri ve yöntemiy-le, alt uzmanlık alanlarıyla* bağımsız bir bilim alanına dönüşmelidir. Bu kitabın yazarları tarafından önerildiği gibi “*Afet Bilimi*” olarak adlandırabileceğimiz yeni bir bilimsel çalışma alanına ihtiyaç duyulmaktadır.

Size ulaşan bu kitabın sunduğu yeni olarak da değerlendirebileceğimiz önerilerden biri budur. Bu kitapta verilen başlıkların her birini bu bilim alanının alt uzmanlık alanları için bir çalışma alanı olarak düşünebilirsiniz. İlerleyen süreçte şüphesiz konu başlıkları artacaktır. Yapılacak yeni çalışmalarla da daha geniş bir kapsama ulaşacaktır. Yaşadığımız süreçler de bunu gerektirmektedir.

“*Afetlerle Yaşamayı Öğrenmek*” yaklaşımı Afetlere yönelik bakış açımızı değiştirmeyi ve güvenli bir gelecek için neler yapılması gerektiğini farklı bir şekilde ifade etmektedir. Afet Felsefesinin çizgilerinin belirlenmesi ile işe başlanmasının daha doğru olacağı, Afet Biliminin gerekliliği gibi konuları bu kitabın birinci bölümünde bulacaksınız. Afetlerle Yaşamayı Öğrenmek için Etik Yaklaşımın nasıl olması gerektiği çok yönlü bir yaklaşımla kitabın ikinci bölümünde anlatılmaktadır. Afetlerle Yaşamayı Öğrenmenin Teolojik boyutu üçüncü bölümde işlenirken; insan ve doğa ilişkisinin teolojik yönü, dini terminolojide afet kavramının karşılığı gibi başlıklarda bölümün içeriğini oluşturmaktadır. Risk ve kriz gibi kaotik durumlar için çözüm önerileri dünyadaki örnekleri ile birlikte dördüncü bölümde işlenmekte. Afetlerin sosyolojik boyutu, afetlere sosyolojik yaklaşım beşinci bölümün genel çerçevesini oluşturmaktadır.

Doğal afetlerin sosyo ekonomik etkileri yanında afetlerin bir kalkınma sorunu olduğu ve gelir düzeyi ile olan ilgisini altıncı bölüm içerisinde somut ve güncel verilerle ifade edildiğini göreceksiniz. Gıda güvenliği ve afet ilişkisi, gıda güvenliği tehdit eden riskler yedinci bölümün içeriğini oluşturmaktadır. Afetlerin ulus-

lararası ilişkiler boyutu kitabın sekizinci bölümünde, Afetlerin psikolojik boyutu, travmalar, psikososyal etkileri, afetlerde psikososyal destek ve afetlerde özel gruplar dokuzuncu bölümde yer almaktadır. Afetlerden sonra meydana gelen bulaşıcı hastalıklar onuncu bölümde, Afetlerin etkilerini değerlendirebilmek ve doğru davranışlar geliştirmek için gerekli olan kavramlar Afetler ve Deprem Okuryazarlığı başlığı altında on birinci bölümde işlenmekte. Afet eğitiminde farklı bir yaklaşımın çerçevesinin çizildiği on ikinci bölüm her ne kadar öğretmen adaylarına yönelik olsa dahi içerik itibarıyla bütün meslek gruplarını da ilgilendirmektedir. İlkokulda afet eğitimi üzerine bir değerlendirmenin yer aldığı bölümü, Sürdürülebilir Afet Yönetimi ve Afet Lojistiği bölümleri tamamlamaktadır.

Son olarak bu çalışmanın görünmeyen önemli karakterleri içinde özel olarak bir teşekkür etmemiz gerekiyor. Muş İl AFAD Müdürü Sn. Taha Yasin ÇEKİÇ yorumları ve yönlendirmeleriyle kitabın şekillenmesinde bizlere önemli katkılar sundu. Memleket sevdalısı Sn. Sevgi ve Aykut ÖZKAN çifti yurt dışından ihtiyaç duyduğumuz Türkiyede yayınlanmamış bir çok kaynağa ulaşmada bizlerden yardımlarını hiç esirgemediler. Yetişmemizde emeği geçen değerli hocalarımıza da her daim şükranlarımızı sunuyoruz.

Faydalı olması dileğiyle.

Dr. İskender DÖLEK
ORCID No: 0000-0002-5922-8515

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editör: Dr. İskender DÖLEK

1. Bölüm: Afetlerle Yaşamayı Öğrenmek

Dr. İskender DÖLEK, Muş Alparslan Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-5922-8515

2. Bölüm: Afetlerle Yaşamayı Öğrenmek İçin Etik Yaklaşım

Doç. Dr. Esen DURMUŞ, Fırat Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-1011-8785

3. Bölüm: Afetlerle Yaşamayı Öğrenmenin Teolojik Boyutu

Prof. Dr. Yusuf BATAR, İnönü Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-1620-7754

4. Bölüm: Afetlerde Risk ve Kriz Yönetimi: Dünyadan Örnekler

Doç. Dr. Zeliha TEKİN, Muş Alparslan Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-6283-0910

5. Bölüm: Afet Sosyolojisi

Dr. Öğr. Üyesi Onur YERLİKAYA ŞAŞMAZ, Fırat Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-4933-6600

6. Bölüm: Doğal Afetlerin Sosyoekonomik Etkileri

Dr. Öğr. Üyesi Abdulmecit YILDIRIM, Muş Alparslan Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-6228-6601
Prof. Dr. Ömer Faruk ALTUNÇ, Muş Alparslan Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-1563-7990

7. Bölüm: Doğa Kaynaklı Afetler ve Gıda Güvenliği

Doç. Dr. Ayşe Handan DÖKMECİ, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-4439-4422
Öğr. Gör. Esra DEMİRCAN, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-8554-6341

8. Bölüm: Uluslararası İlişkiler ve Afetler

Prof. Dr. Abdullah KIRAN, Muş Alparslan Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-9136-7665

9. Bölüm: Psikolojik Boyutlarıyla Afetler

Doç. Dr. Zekeriya ÇAM, Muş Alparslan Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-2965-2390

10. Bölüm: Afetlerden Sonra Meydana Gelen Bulaşıcı Hastalıklar

Dr. Öğr. Üyesi Ahmed Galip HALİDİ, Muş Alparslan Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-1780-6671
Öğr. Gör. Turgut AKYOL, Muş Alparslan Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-3122-5993
Öğr. Gör. Yakup DİLBİLİR, Muş Alparslan Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-6874-5998

11. Bölüm: Afetler ve Deprem Okuryazarlığı

Doç Dr. Ufuk SÖZCÜ, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-6809-4774

12. Bölüm: Öğretmen Adaylarına Yaratıcı Drama ile Afet Eğitimi: Örnek Bir Uygulama

Doç. Dr. Ayça KARTAL, Muş Alparslan Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-4297-8002

13. Bölüm: İlkokulda Afet Eğitimi Üzerine Bir Değerlendirme

Doç. Dr. Ayça KARTAL, Muş Alparslan Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-4297-8002

14. Bölüm: Sürdürülebilir Afet Yönetimi

Doç. Dr. Ayten ARSLAN, Muş Alparslan Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-8832-0276

15. Bölüm: Afet Lojistiği: İlkeleri, Yapılanması, Performans Ölçütleri

Doç. Dr. Selva STAUB, Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-5188-6927

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	v

1. BÖLÜM AFETLERLE YAŞAMAYI ÖĞRENMEK

Giriş.....	1
Afetlerle Yaşamayı Öğrenmek İçin İlk Adımlar	3
Bakış Açımızı Değiştirmek	3
Afet Yönetiminden Afet Bilimine	4
Afet Felsefesinin Gerekliliği.....	6
Bir Sorgulama	7
Doğaya Bakış Açımız.....	8
Sonuç.....	12
Özet	13
Kaynakça.....	13

2. BÖLÜM AFETLERLE YAŞAMAYI ÖĞRENMEK İÇİN ETİK YAKLAŞIM

Giriş.....	15
Etik Kavramı	17
Afetlerle Yaşamayı Öğrenme Sürecinde Etik Yaklaşım	17
Etik Yaklaşımın Gerekliliği	18
Afet Etiğini Belirleyen Uluslararası Sözleşmeler.....	19
Etik İlkelerin Önemi	20
Genel Etik İlkeler.....	21
Dayanışma.....	22
Ortak Sorumluluk	22
Ayrımcılığın Olmaması	22
Tarafsızlık	22
İş Birliği	22
Önleyici Yaklaşım	23
İnsanlık	23
Egemenlik.....	23
Siyaset ve Sorumluluk Etiği.....	23
Sonuç.....	24
Özet	24
Kaynakça.....	25

3. BÖLÜM

AFETLERLE YAŞAMAYI ÖĞRENMENİN TEOLOJİK BOYUTU

Giriş	29
Teolojik Açıdan İnsan Doğa İlişkisi	31
Dini Literatürde Afet Kavramı.....	33
Evreni Kuşatan İlahi Yasaların Bir İfadesi Olarak Sünnetullah ve Doğa Olayları	34
Doğal Afetler Kader Midir?	35
Doğal Afetler Konusundaki Sorumluluklarımız ve Tevekkül	40
Dini Başa Çıkma Davranışı Açısından Afetler	42
Sonuç.....	43
Kaynakça.....	45

4. BÖLÜM

AFETLERDE RİSK VE KRİZ YÖNETİMİ: DÜNYADAN ÖRNEKLER

Giriş.....	49
Risk ve Risk Yönetimi Kavramları.....	51
Etkin Risk Yönetimi İçin Gereken Beceriler.....	51
Risk Türleri.....	52
Afetler ve Risk Yönetimi.....	53
Kriz ve Kriz Yönetimi Kavramları.....	54
Kriz Süreci.....	55
İnsani Yardımda Kriz Öncesi Hazırlık	56
Kaos ve Şok Durumlarında Kriz Yönetimi	56
Afetlerde Kriz Yönetimi.....	59
Örneklerle Dünyada Afet Yönetimi Yaklaşımı ve Uygulamaları	60
Sonuç.....	64
Özet	65
Kaynakça.....	66

5. BÖLÜM

AFET SOSYOLOJİSİ

Giriş.....	67
Sosyolojik Açıdan Afetin Kavramsallaştırılması ve İlişkili Kavramlar.....	68
Afet Sosyolojisinde Metodolojik Yaklaşımlar	72
Sonuç.....	75
Özet	76
Kaynakça.....	77

6. BÖLÜM

DOĞAL AFETLERİN SOSYOEKONOMİK ETKİLERİ

Giriş.....	81
Doğal Afetlerin Sosyoekonomik Etkilerine İlişkin Görüşler	84
Veri Seti ve Tanımlayıcı İstatistikler.....	86
Model ve Ampirik Sonuçlar	89
Değerlendirme ve Sonuç	93
Özet	94
Kaynakça.....	94

7. BÖLÜM

DOĞA KAYNAKLI AFETLER VE GIDA GÜVENLİĞİ

Giriş.....	97
Son 20 Yılda Yaşanan Doğa Kaynaklı Afetler	98
Doğa Kaynaklı Afetlerin Gıda Güvenliği Üzerindeki Etkileri.....	101
Kuraklık.....	104
Seller/Taşkınlar.....	104
Tropikal Siklonlar.....	104
Çöl Çekirgeleri.....	105
Buzulların Erimesi ve Deniz Seviyesinin Yükselmesi	105
Afet Risk Yönetiminde Gıda ve Tarım.....	106
Özet	108
Önerilen Okumalar	109
Kaynakça.....	109

8. BÖLÜM

ULUSLARARASI İLİŞKİLER VE AFETLER

Giriş.....	111
Afetler, Uluslararası Barış İçin Tehdit mi?	113
Küba Krizi Doğal ve İnsani Afetler Arasındaki Sınırları Kaldırdı	114
Deprem Diplomasisi	117
2003 İran Depremi ve ABD-İran Yardım Diplomasisi.....	119
Sonuç.....	123
Özet	124
Kaynakça.....	125

9. BÖLÜM

PSİKOLOJİK BOYUTLARIYLA AFETLER

Giriş.....	127
Afetler ve Travmalar.....	129
Afetlerin Psikososyal Etkileri.....	130
Afetlerde Travma Sonrası Stres Bozukluğuna (TSSB) Yol Açan Riskler.....	135
Afet Öncesi Risk Faktörleri.....	135
Afetle İlişkili Riskler.....	136
Afet Sonrası Riskler	137
Afetlerde Psikososyal Destek.....	137
Psikolojik Bilgilendirme.....	141
Psikolojik İlk Yardım (PİY).....	143
Afetlerde Özel Gruplar	144
Özet	148
Önerilen Okumalar	149
Kaynakça.....	149

10. BÖLÜM

AFETLERDEN SONRA MEYDANA GELEN BULAŞICI HASTALIKLAR

Giriş	153
Bulaşıcı Hastalıklar.....	154
Bulaşıcı Hastalıkların Bulaşma Yolları	156
Doğrudan Bulaşma	156
Dolaylı Bulaşma.....	156
Bulaşıcı Hastalıklara Zemin Hazırlayan Faktörler.....	157
Nüfus Hareketliliği	157
Kalabalık Yaşam	158
Alt Yapı Sorunları	158
Sağlık Hizmetlerin Yetersizliği	158
Çevre Şartlarının Değişikliği	159
Afetler ile İlgili Hizmet Yetersizliği.....	159
Afetlerde Görülen Bulaşıcı Hastalıklar.....	160
Bulaşıcı Hastalıklarda Erken Uyarı ve Yanıt Sistemi	162
Bulaşıcı Hastalıklardan Korunma ve Kontrol.....	163
Özet	164
Kaynakça.....	165

11. BÖLÜM AFETLER VE DEPREM OKURYAZARLIĞI

Giriş	167
Özet	181
Kaynakça.....	181

12. BÖLÜM ÖĞRETMEN ADAYLARINA YARATICI DRAMA İLE AFET EĞİTİMİ: ÖRNEK BİR UYGULAMA

Öğretmen Adaylarına Yaratıcı Drama ile Afet Eğitimi	184
Örnek Uygulamalar.....	188
Çök, Kapan, Tutun: Depreme Hazırlıklı Olun!	188
Dede Korkut'un Deyişinde Doğal Afetler Gizliymiş!	193
Ek 1: Resimler (Deprem, Sel, Çığ, Erozyon).....	196
Ek 2: Dede Korkut Deyişleri	197
Kaynakça.....	198

13. BÖLÜM İLKOKULDA AFET EĞİTİMİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Giriş.....	200
İlkokulda Afet Eğitimi Üzerine Bir Değerlendirme.....	202
İlkokulda Afet Eğitimi	202
Lisans Öğretim Programında Afet Eğitimi.....	207
Kaynakça.....	210

14. BÖLÜM SÜRDÜRÜLEBİLİR AFET YÖNETİMİ

Giriş.....	213
Sürdürülebilir Kalkınma.....	215
Sürdürülebilir Kalkınma Kavramına Genel Bir Bakış.....	215
Sürdürülebilir Kalkınmanın Boyutları	217
Ekonomik Boyut	219
Sosyal Boyut.....	219
Çevresel Boyut.....	220
Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri.....	221
Afet Yönetimi	224

Afet Yönetimi Kavramına Genel Bir Bakış	224
Sürdürülebilir Afet Yönetimi	225
Özet	228
Kaynaklar.....	228

15. BÖLÜM

AFET LOJİSTİĞİ: İLKELERİ, YAPILANMASI, PERFORMANS ÖLÇÜTLERİ

Giriş.....	233
Afet Tanımı.....	234
Afet Lojistiği Tanımı	235
Afet Lojistiği Paydaşları.....	236
Afet Lojistiği Aktiviteleri	240
Afet Lojistiğinde Akış	241
Afet Lojistiği Süreçleri	242
Operasyonel Mücadeleler.....	243
Operasyonel Zorluklar	243
İşbirliği ve Koordinasyon	244
Paydaş Zorlukları	244
Karmaşıklık	244
Afet Lojistiğinde Yaşanan Zorluklar	245
Görevden Ayrılma.....	245
Lojistik Bilgi Eksikliği.....	245
Kurumsal Hafıza Eksikliği	245
Profesyonelleşme Eksikliği.....	245
Bilgi Teknolojisi Sorunu	246
Organizasyonel Zorluklar	246
Afet Lojistiğinin Performans Ölçütleri	247
Sphere'nın Minimum Standartları	247
Katılımcı (Paydaş) Performans Yönetimi.....	248
Davidson'ın Afet Lojistiği Performans Göstergeleri	248
Afet Lojistiğinde Performans Yönetiminin Önündeki Engeller.....	251
Belirsizlik Altında Afet Müdahale Planlaması.....	251
Sonuç.....	253
Kaynaklar.....	254
Editör Hakkında	259
Yazarlar Hakkında.....	260

1. BÖLÜM

AFETLERLE YAŞAMAYI ÖĞRENMEK

Dr. İskender DÖLEK, Muş Alparslan Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-5922-8515

Bu bölümde

- Afetlere neden olan süreçleri
- Afet Felsefesi
- Afetlerle Doğa algımız
- Afet Biliminin gerekliliği
- Doğaya bakış açımızın değişmesinin gerekliliği gibi konularda bilgi sahibi olacaksınız.

1. Giriş

Jeolojik kayıtlar yer tarihi boyunca çok karmaşık ve kaotik olayların yaşandığını anlatan bir çok bulguyu içerir. Ayrıca bu jeolojik kayıtlar; jeolojik dönemler içerisinde birçok canlı türünün kitlesel olarak yok olduğunu Dünyamızın büyük çevresel felaketler yaşadığını da bizlere gösterir.

21. yüzyıl insan etkinliklerinin görülmemiş hızla arttığı, doğal ve kültürel çevremizi etkileyen ve bu etkilerin sonuçlarının gözlenebildiği bir yüzyıla dönüştü. Bir çok çalışma da bu duruma neden olan en önemli faktör olarak hızla artan insan nüfusu gösterilir. Şüphesiz bunda bir parça da olsa gerçeklik payı vardır. Öyle ki 19. Yüzyıla kadar dünya nüfusu 1 milyarı asmamışken 20. yüzyılda Dünya nüfusu çok daha kısa bir sürede yaklaşık 4 milyara ulaşmış. 21. yüzyılın ilk yarısında ise dünya nüfusu yaklaşık olarak 7 milyarı geçmiştir.

Dünya nüfusunun 2 milyar olması için 33 yıl, 4 milyarı bulması için 14 yıl, 5 milyarı bulması için 13 yıl, 6 milyara ulaşması için yaklaşık 12 yıl geçmesi gerekmiştir. Nüfus artışı yeryüzünde geliş güzel olmamaktadır. Nüfusun yoğun olduğu merkezler daha da kalabalıklaşmış son kırk yıl içinde kentlerde yaşayan insan

sayısı iki katına çıkmıştır. 1990 yılında, yalnızca 16 kentin nüfusu 1 milyondan fazla iken 2000 yılında nüfusu 1 milyondan fazla olan kent sayısı 326'yı geçmiştir. Nüfusu 10 milyonu aşan kent sayısı ise 14'ü aşmış, 2021 yılında ise nüfusu 10 milyondan fazla olan kent sayısı 36'yı bulmuştur.

Birleşmiş Milletler tarafından yapılan bir çalışma dünya nüfusunun 2050 yılına kadar artış hızının oransal olarak yavaşlayacağını ancak artışın miktar olarak devam edeceğini ifade etmektedir. Yine bu çalışmaya göre gelişmiş ülkelerin nüfuslarında çok fazla bir artış beklenmemektedir. Az gelişmiş ülkelerin nüfuslarında ise 20. yüzyıldaki hızlı artış seyrinin bir süre daha devam edeceği ifade edilmektedir. 2025 yılında az gelişmiş ülkelerin nüfuslarının dünya nüfusu içerisindeki payının daha da artacağı öngörülmektedir. Bu durumun dünya ekosisteminin kaldırabileceğinden daha fazla olduğunu ve bu yükü artık taşımayacağından bahsedilir. Bunlar yüksek sesle dile getirilirken gelir dağılımındaki dengesizlik gelişmiş ve geri kalmış ülkeler arasındaki dünya kaynaklarından yararlanmada yaşanan adaletsizlik genel de kısık seslerle ifade edilmektedir.

Yaşadığımız dünya üzerinde baskı oluşturan önemli unsurlardan biri de gelişen teknoloji ile artan ve hızlanan ulaşımdır. Gelişen teknoloji ve hızı artan ulaşım sistemleri Dünya üzerinde daha önce ulaşılamayan bir yere erişmeyi sağlamakla kalmamış aynı zamanda erişim süresini de kısaltmıştır. Dünya nüfusunun artması ile birlikte dünyanın neredeyse her yerine yayılan insan etkinlikleri doğal süreci içerisinde gerçekleşen birçok olayla çakışmakta ve sonuçları itibariyle afet yada acil durum olarak adlandırdığımız süreçlere dönüşmektedir.

Gelişen teknoloji eşyadan (maddeden) yararlanma çeşitliliğini artırmış, bu birikim insandaki kazanma hırsı ve tüketim çılgınlığı ile buluşunca yakın zamana kadar olup olmayacağını tartıştığımız birçok olayın gözlerimizin önünde gerçekleşmesine şahitlik eder hale geldik. Artan üretimle birlikte çevre felaketine dönüşen olaylar dizisi küresel ısınma ve küresel iklim değişimi ile daha da baskılanmakta, müsilaj gibi kavramları günlük hayatımızın bir parçası haline getirmeye, diğer canlıların yaşam alanlarını da tehdit etmeye başlayan süreçlere dönüştürmektedir.

Doğal döngüsü içerisinde gerçekleşen (gerçekleşmesi gereken) birçok olay insan etkinlikleri ile çakışmakta ve sonuçları geri kalmış ülkelerde çok daha ağır olan afetler yaşanmaktadır. Gelişmiş ve geri kalmış ülkeler arasında ki uçurumu daha da artırmakta yaşadığımız dünyayı daha hassas ve kırılğan hale getirmektedir. Bu durum toplumlar arasında sosyo ekonomik anlamda devasal fay hatları oluşturmaktadır.

Bir doğa olayının afete dönüşmesi doğadan kaynaklanmaz. Bizlerin kurduğu sistemin bir sonucudur. Doğal süreçlerin afete dönüşmesini önlemek için “Afetlerle yaşamayı öğrenmek” zorundayız.

2. Afetlerle Yaşamayı Öğrenmek İçin İlk Adımlar

2.1. Bakış Açımızı Değiştirmek

Yaşadığımız Dünya ile ilgili sorunları artan nüfus, sanayi devrimi ve gelişen üretim teknikleri üzerine yıkmak sanki biraz kolaycılığa kaçmak gibi geliyor. Kendi kusurlarımızdan daha kolaydır başkalarının kusurlarını görmek. “Seni gidi seni” deyip eleştirmek “beni gidi beni” diyerek “yine nelere neden olmuşum” şeklinde bir öz eleştiri yapmaktan daha zordur. Sorunun kökten çözümü için sanki birazda düşünsel anlamda bir devrim/değişim gerçekleştirmek gerekmektedir.

Üretim koşulları açısından düşündüğümüzde dünya aynı üretim koşullarına sahip olanlar ve bu koşullara sahip olmaya çalışanlar diye iki gruba ayrılabilir. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler gibi. Üretim koşulları değişmediği sürece üst yapının değişmeyeceği kabulü üzerinden hareket ettiğimizde; bütün ülkeler aynı anlayışta olacak. Başka bir ifade ile ihtiyaçlar ve istekler arasındaki dengeyi kuramadığımız zaman, medeniyetimiz daha büyük sorunlar ve risklerle karşılaşabilecektir. Muhtemelen de bu durum medeniyetimizin sonunu getirecektir.

Yıllardan beri bir yol ayrımında olduğumuzdan bahsedilir. Adeta otobana girmeden önce “otobandan önceki son çıkışı” bulmamızın gerektiği ifade edilir. Otobandan önceki son çıkış biraz üretim ve tüketim ilişkilerinin belirlediği düşünce dünyamızda kökten bir değişim yapmayı, unuttuklarımızı hatırlamayı biraz da bakış açımızı değiştirmeyi gerektirmektedir. Yaşam tarzlarımızı sorgulayarak bazı şeyleri arz talep açmazından çıkararak, istekler ve ihtiyaçlar arasında bir denge kurarak, faydalı olan iyi olandır yaklaşımından uzaklaşarak yeni bir sorgulama zemininde yaşamaya başlamış olmayı ve bir paradigma değişimini gerektirmektedir¹.

1 ABD de bir çiftlikte et üretmek için uygulanan yöntem, birçok sivil toplum kuruluşu tarafından yoğun eleştirilere tabi tutulmuştu. Hayvanlar doğduktan hemen sonra annelerinden ayrılıyor, sadece başları dışarda kalacak şekilde bir kafes benzeri yapıya konuluyordu. Hareket edip kas yapmasın ve etleri sertleşmesin diye o yapı içerisinde kapalı tutuluyorlardı. Bu üretim şekli dolay çok eleştirilen üretici ise kendini “ne yapabilirim, insanlar yüzlerce dolar ödeyerek bu eti yemek istiyorlar diyerek” üretim çarkını döndüren arz -talep dengesine vurgu yaparak kendini aklamaya çalışıyordu.